

*Часнікова Олена Володимирівна,
старший науковий співробітник
Інституту педагогіки НАПН України*

Фінансова грамотність – освітній ресурс школярів в умовах упровадження STEAM-освіти

Фінансова грамотність в українській школі інтенсивно розвивається як наскрізна освітня лінія, переживає етап оновлення змісту як затребуваний освітній ресурс. Економічна освіта і фінансова грамотність не є новими категоріями для світового досвіду навчання молоді. Кількість країн, які впроваджують програми фінансової грамотності, зростає щороку. Наприклад, у Європі – понад 180 програм [1]. Успішні національні програми розроблені й упроваджені в США, Великобританії, Німеччині, Австрії. Хоча ринкові відносини визначають економічний статус Болгарії, Словенії та Польщі не так давно, проте і в цих країнах активно впроваджуються програми фінансової грамотності для різних верств населення.

У школах України фінансова грамотність, набуває сьогодні нового статусу. Фінансова грамотність – одна із ключових компетентностей Нової української школи, і вона вже закладена в Закон України «Про освіту». Ураховуючи світовий і вітчизняний досвід економічної освіти, соціально-економічне замовлення суспільства й держави, особисті потреби учнівської молоді як споживачів освітніх послуг, у межах відповідних навчальних курсів педагогами й методистами розроблено завдання, які будуть інтегровані для розвитку цієї компетентності в обов'язкові предмети шкільної програми [2].

Відповідно до результатів Програми міжнародної оцінки знань учнів (ПІСА) за 2012 рік, опублікованих Організацією економічного співробітництва та розвитку в 2014 році, молодь світу недостатньо володіє фінансовими питаннями [3]. Були досліджені результати тестів близько 29 тис. учнів у віці 15 років щодо знань і навичок із фінансових питань, наприклад, розуміння банківської виписки, обчислення вартості кредиту, розуміння послуги страхування тощо. Кожний сьомий учень у 18 країнах Організації економічного співробітництва та розвитку, які брали участь у першому міжнародному оцінюванні фінансової грамотності, був не в змозі прийняти навіть найпростіші рішення стосовно повсякденних витрат. Лише один із десяти розв'язав складні фінансові завдання. .

Економіка знань за умов глобалізації визначає економічний статус країн, регіонів, підприємств, конкурентоспроможність фахівців на ринку праці тощо, це – аксіома. «Фінансова грамотність» одночасно є назвою і навчального курсу як освітнього ресурсу, і компетентності як результату

освіти особистості в процесі опанування теоретичного й практичного змісту, пропонуваніх умінь і навичок цього курсу.

Освітні ресурси – це сукупність знань, умінь і підприємницьких навичок, що постійно розвиваються, використання яких сприяє збільшенню доходів громадянина, зростанню прибутків фірми та забезпеченню економічного розвитку держави в цілому. Освітній ресурс має унікальні характеристики: по-перше, він існує незалежно від простору, тобто може перебувати водночас в різних його частинах, не перешкоджаючи можливості його використання; по-друге, продаж освітнього ресурсу діє односторонньо: освіту не можна забрати назад, викупити, зате можна продавати освітній ресурс неодноразово, якщо це не суперечить закону. Крім того, проданий освітній ресурс залишається у власності продавця, тобто цілком очевидно, що продаж освітнього ресурсу – це не зовсім звичайний акт купівлі-продажу, оскільки не відбувається звичного відчуження блага. Це означає, що освіта не приватизується так само легко, як звичайне благо; по-третє, освіта знецінюється в часі, отже освітній ресурс, на відміну від матеріального, зазнає лише морального зносу; по-четверте, поки освіта не застосована на практиці, цінність її складно визначити.

Реалізується освітній ресурс через освітню послугу. Реалізацію базового стандарту освіти (курукулуму) фінансує учеві держава, освітні ж курси понад стандарт фінансує або держава, або інші зацікавлені установи чи батьки. Якщо виходити із актуальної тези, що «гроші на навчання йдуть за дитиною», то найближчим часом освітня послуга щодо затребуваного учнями (батьками, державою, підприємством тощо) змісту стане явищем конкуренції між установами освіти за самого учня. Отже, навчальні курси економічного змісту, зокрема «Фінансова грамотність», можуть упроваджуватися як у базовий навчальний план закладу освіти, так і реалізовуватися як освітня послуга, визнаватися освітнім ресурсом.

В умовах упровадження STEM-освіти – питання здобуття фінансової грамотності реалізується через досягнення цілі шляхом детальної розробки проблеми, що завершується реальним практичним результатом. Навчання отримує прикладний сенс - педагог здійснює освітній супровід і спонукає до пошукової діяльності учнів, допомагає у визначенні мети, завдань проекту, орієнтовних методів/прийомів дослідницької діяльності та пошуку інформації для розв'язання окремих навчально-пізнавальних завдань. Реалізація STEM-проекту сприяє формуванню соціальних компетентностей, дозволяє пройти технологічний алгоритм від виявлення проблеми, зародження ідеї до створення продукту – стартапу, а також навчитися презентувати його.

Отже, громадян України (і дорослих, і учнів) необхідно навчати відповідальному використанню фінансів, базовій фінансовій грамотності, яка є життєво важливою навичкою. Підґрунтям досягнення ефективного результату є поєднання державних і будь-яких інших дозволених законом фінансових ресурсів для навчання дітей економіки в школі. Закладам освіти має бути надана автономія щодо доповнення базових навчальних планів

іншими курсами за потребою учнів. Педагогів важливо підготувати до впровадження нових освітніх послуг, зокрема навчальних курсів економічного змісту.

Список використаних джерел

1. Danes, S. Teen Financial Knowledge, Self-Efficacy and Behavior: A Gendered View / S. Danes, H. Haberman // Financial Counseling and Planning. – 2007. – P.19
2. Недостатня фінансова грамотність учнів – результати міжнародного дослідження [Електронний ресурс] / Іванов // Профспілка працівників освіти і науки України – Режим доступу до ресурсу: <https://pon.org.ua/international/3318-nedostatnya-finansova-gramotnist-uchniv-rezultati.html>.
3. Інтерактивний електронний посібник з курсу "Фінансова грамотність" для учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів підготовлено колективом авторів за загальною редакцією доктора економічних наук, професора Смовженко Т.С. [Електронний ресурс] / – Режим доступу до ресурсу: <https://drive.google.com/drive/folders/0B3m2TqBM0APKU0IFS3VwSEFHT2c>